

בשטר למי נכתב, ואם היו משולשין ששמות שלושת הדורות שווים — יכתבו סימן, כגון יוסף בן שמעון הארוך, או יוסף בן שמעון השחור, ואם היו מסומנין שהיו שווים בסימניהם — אם אחד מהם היה כהן יכתבו בשטר שהוא כהן.

לויטי מנה ממך, והשטר היה מוחזק בידי אדם שטען: פלוני בן פלוני הכתוב בשטר זה כתבו וחתמו ומסרו לי, לפי שהלוותי לו הסך הכתוב בשטר, והטעם שלא כתב את שמי כיון שמסרו לי, ולכן כתב רק "ממך" כלומר שלוה מן המוחזק בשטר.

גמרא:

ההוא שטרא דנפק לבי דינא היה שטר חוב שיצא לפני בית הדין דרב הונא, דהוה כתיב ביה שהיה כתוב בו כך: אני פלוני בר פלוני

אמר רב הונא: הלשון "ממך" הכתובה קעב-ב בשטר — הרי היא כוללת כל אדם, ומשמעותה שלוה אפילו מריש גלותא — מראש הגולה, ואפילו משבור מלכא. ויש לחשוש שמא ראש הגולה או אדם אחר הלווהו ונפל ממנו ומצאו זה.

יהא מונח עד שיבוא אליהו, והשומר אינו יכול לדחות כל אחד מהם שלא הוא הפקיד את המאתים.

ולומר: לא לך אני חייב כפל, כמו שאנו אומרים כאן גבי שני יוסף בן שמעון.

והטעם שאינו דומה לכאן, כי בגזילה ופקדון, הפקדון והגזילה קיימים, והם אינם תובעים את השומר והגולן, אלא את החפץ השייך להם, לכן שם הדין שיהא מונח, מה שאין כן כאן גבי הלוואה, שממון ההלוואה כבר שייך ללוה, ואין דנים על הממון, אלא תובעים את הלוה מכח שעבוד הגוף, בזה הדין שיכול לדחות כל אחד ואחד ולומר: לא לך אני חייב.

ובתרומת הכרי [סימן רנג] תירץ, שכאן גבי שני יוסף בן שמעון, אין דין ודברים ביניהם אלא רק עם הנתבע, ולכן יכול לדחות כל אחד מהם ולומר: לאו בעל דברים דידי את, וממילא אינם יכולים לגבות ממנו עד שיכתבו הרשאה זה לזה. מה שאין כן גבי כפל שהספק הוא בין המפקיד לנפקד, דינם שיקבל כל אחד חצי, וכל אחד אינו צריך הרשאה כדי לקבל את חלקו, אלא יכול כל אחד מהם לתבוע את חלקו לבדו, ולכן אינו יכול לדחותם.

הגמרא בבבא מציעא [לד א] הסתפקה, מה הדין אם השומר שנגנבה ממנו הבהמה, אמר שהוא מוכן לשלם למפקיד עבור הבהמה, ולאחר מכן אמר שאינו מוכן לשלם, האם נקרא שחזר בו מהסכמתו, ואם נמצא הגנב אינו זוכה בכפל, אלא המפקיד זוכה בו, או שמא אינו נקרא שחזר בו מהסכמתו לשלם על הבהמה והכפל מגיע לו, והגמרא נשארה ב"תיקו". ופסק הרי"ף [שם יח ב בדפי הרי"ף] שהשומר והמפקיד יתחלקו בכפל.

ובשיעורי רבי שמואל [ב"מ דף לה ב אות רסח] כתב, שתירוצו של התרומת הכרי מיישבת את קושית קונטרס הספיקות רק אם ננקוט כשיטת הבבלי. אבל לדעת הירושלמי עדיין קשה, כי לדעת הירושלמי השומר זוכה בכפל ישר מהגנב, אם כן הדין ודברים הוא בין הגנב לבעלים ובין הגנב לשומר, ולא בין הבעלים לשומר, ואף על פי כן מבואר שם שחולקים, וקשה מדוע לא יכול לדחות כל אחד מהם.

והקשה בקונטרס הספיקות [כלל א סעיף ג] מדוע לא יוכל הגנב לדחות כל אחד מהם,

ובעין יצחק [ח"ב אהע"ז סו לא] תירץ שלדעת התוספות [בכורות מט] הסובר שבאופן

אותו יום שיצא הגט בבית דין מתחת ידו לידי האשה להתגרש בו, ונחשב כזמן גמור. **הכא נמי** אותו דבר כאן, לשון "ממך" — **מההוא גברא דנפיק מתותי ידיה משמע**, משמעו מאותו אדם שהשטר יוצא מתחת ידו, שהרי בית דין רואים שהשטר בידו, והרי זה כאילו נכתב בשטר שם המלוה, ולא צריך שיהיה כתוב בשטר לשון יותר מפורשת מזו. (17)

אמר ליה אביי לרבה: ודלמא ושמה **אבא שאול** שהכשיר גט שלא כתוב בו תאריך אלא לשון "היום", אין טעמו אלא משום שאינו מצריך שיכתבו תאריך בגט, כי שמה **כרבי אליעזר סבירא ליה, דאמר: עדי מסירה** שראו את מסירת הגט לאשה **ברתי** הם הכורתים ומקיימים את הגט, ולכן הגט כשר

אמר ליה רב חסדא לרבה: פוק עיין בה, צא ובדוק בהלכה זו, **דלאורתא בעי לה** שבערב ישאל אותה **רב הונא מינך** — ממך מה דעתך בענין זה.

נפק, דק ואשכח, יצא רבה ודקדק בהלכה ומצא ברייתא זו, **דתניא:**

גט שיש עליו עדים ואין בו זמן, הרי הוא אחד משלשת סוגי הגיטין הפסולים מדרבנן, ואם נשאת לאחר בגט זה הולד כשר, כמבואר בגיטין [פו א].

אבא שאול אומר: אם כתוב בו "גרשתיה היום" — **כשר הגט.**

אלמא, משמע מהברייתא, שלשון "היום" — **ההוא יומא דנפיק ביה משמע**, משמעו

דברי הר"י מיגאש, שחשש נפילה הוא חשש רחוק, ולכן אם לשון "ממך" אינו נחשב כאילו שמו כתוב בשטר, והמוחזק בשטר רוצה להוכיח שהחוב של השטר מגיע לו מחמת שהוא מוחזק בשטר ומסתמא נמסר לו — אם כן הוא נחשב המוציא מחבירו, וכיון שיש חשש רחוק שמה נפל מאחר, עליו להביא ראיה. אבל אם לשון "ממך" הכוונה ממי שיוציא את השטר בבית דין, אם כן הרי זה כאילו שמו כתוב בשטר, והמחזיק בשטר הוא המוחזק בחוב, והלוה שטוען שאין זה שמו והמחזיק בשטר מחזיקו שלא כדין, הוא המוציא, ועליו להביא ראיה שהשטר נפל מאחר. והרמב"ן פירש, שלדעת רב הונא כיון שהשטר אינו מוכיח מתוכו למי הוא נכתב, השטר פסול, ורבה הביא ראיה מאבא שאול שלשון סתמי נחשב מוכח מתוכו, ודחאו אביי, שאפשר שאבא שאול סובר כרבי אליעזר, שעדי המסירה הם העדים הכורתים בגט ולכן השטר

ששניהם לפנינו אינם צריכים הראשה זה מזה, יש ליישב שמדובר ששניהם לפנינו, ולכן אינו יכול לדחות, ונעיין עוד באור שמח שאלה ופקדון ח ה, ונעין זה בחידושי הר"ם ח"מ ח"ד סי' רצה ס"ק טו].

17. הרשב"ם והר"י מיגאש פירשו שרב הונא חשש שמה השטר אינו שלו, כיון שהוא חושש לנפילה, והקשו הרמב"ן והרא"ש, שלפי פירוש זה לא מובנת הראיה שהביא רבה מאבא שאול, שאם לא כתב תאריך מפורש בגט אלא כתב רק "גרשתיה היום" הגט כשר, הרי שם אין חשש נפילה, מה שאין כן כאן בשטר הלואה — אף אם נאמר שלשון "ממך" כשר בשטר, מכל מקום יש לפוסלו מחשש נפילה, עוד הקשו מדוע הגמרא לא הוכיחה מהמשנה שלא חוששין לנפילה.

ומיישבים האחרונים את הרשב"ם על פי

גם אם לא כתוב בו תאריך.⁽¹⁸⁾

ומה שמצריך אבא שאול שיכתבו בגט לשון "היום", אינו משום שסובר שצריך תאריך בגט, אלא משום שסובר כי צריך שיהיה מוכח מהגט שמתכוון לגרשה מיד

כשמקבלת את הגט, שאם לא כתב בגט תאריך כלל, לא מוכח מהגט שמגרשה מיד, ויש לחשוש שמא מגרשה בגט זה רק אחרי שיעבור שנה או שנתים מיום שקיבלה את הגט, לכן מצריך אבא שאול שיכתבו בגט לכל הפחות לשון "היום" שמשמעותו

כשר. אבל לרבי מאיר שעדי החתימה הם הכורתים בגט, אפשר שלשון סתמי אינו נחשב מוכח מתוכו. ועוד דחה, שאכן שלא כתוב בשטר שם המלוה, יש לחוש לנפילה.

18. כך פירש הרשב"ם, שכמו שרבי אליעזר מכשיר גט בלא עדי חתימה, כיון שעדי מסירה כרתי, כך הוא מכשיר גט בלא זמן. אבל הרמב"ן חולק על הרשב"ם וסובר כי אף שרבי אליעזר מכשיר גט בלא עדי חתימה, מכל מקום צריך לכתוב זמן בגט, שמא לא יזכרו עדי המסירה את הזמן, וגם משום שלא חילקו חכמים בתקנתם.

הרעק"א [דרוש וחדוש גיטין ג ב על תוד"ה רבי אליעזר] כתב, שיתכן שהרשב"ם דיבר רק בגט שאין בו עדי חתימה. אבל בגט שיש בו עדי חתימה, כיון שסומכים על עדי החתימה לראיה, צריך שיהא בו זמן.

בקובץ שיעורים [אות תרמ"ו] ובאבי עזרי [גירושין א כה] תמהו על הרעק"א, שהרי הרשב"ם פירש דבריו על אבא שאול שדיבר בגט שיש עליו עדי חתימה, ועל זה כתב הרשב"ם שלרבי אליעזר כשר בלא זמן.

ואולי הרעק"א סבר, שהרשב"ם מפרש את הגמרא כמו היד רמה שפירש "יש עליו עדים" שבברייתא שהכוונה לעדי מסירה.

אמנם כדברי הרעק"א דייקו האחרונים בדעת הרמב"ם [גירושין א כה] שסובר, שאם אין בשטר עדי חתימה לא צריך לכתוב בו זמן. אבל אם יש בו עדי חתימה צריך לכתוב בו זמן.

המהרי"ט אלגאזי [גט מקושר סימן ז ד"ה שוב ראיתי] פירש בדעת הרשב"ם, שגם כשיש עדי חתימה בט, לא צריך לכתוב בו זמן.

וביאר המשנת רבי אהרן [גיטין טז] טעמו, שזמן הכתוב בגט אינו זמן הנתינה, שהרי כותבים גט לאיש אף על פי שאין אותו עמו, ומפורש ברמב"ם, שאם נתאחזה הנתינה, הגט כשר לכתחילה לגרש בו, אם כן מוכח שהזמן המופיע בגט הוא זמן החתימה, ולפי זה מסתבר שהתקנה לכתוב זמן הוא דין בחתימת העדים, והפסול בגט שאין בו זמן, הוא פסול בעדי החתימה שבגט, שצריך שיהא מבורר זמן חתימתם, ולכן רק לרבי מאיר שעדי חתימה כרתי, הגט פסול אם אין בו זמן. אבל לרבי אליעזר שעדי מסירה כרתי, אם כן גם בלא העדי חתימה, הגט כשר בעדי מסירה, ואף שגט שיש בו עדי חתימה ואין בו זמן, כיון שסומכים על העדי חתימה ואינה צריכה להביא את העדי מסירה, יש חשש שמא יחפה בגט על בת אחותו שזינתה, שיכתוב את הגט לאחר שזינתה ללא זמן, ויאמר שהגט ניתן לה קודם שזינתה, מכל מקום הגט לא נפסל בזה שאפשר לחפות בו, אלא רק תקנו בו זמן כדי שלא יוכל לחפות. אבל את הזמן תיקנו על חתימת העדים, ולרבי אליעזר שהגט כשר בלא חתימת העדים, אם כן כשר גם בלא זמן, אמנם גם לדעת רבי אליעזר, אם רוצה להסתמך על העדי חתימה, צריך שיהיה בו זמן, כי בלא זמן אינו כשר בעדי חתימה.

אבל הרמב"ם סובר כי אף שיש עדי מסירה, מכל מקום מודה רבי אליעזר במזוייף מתוכו

שמגרשה מיד כשמקבלת את הגט.

אבל הכא כאן בשטר הלואה שצריך לפרש בשטר ממי לזה, שמא אין סומכים על לשון שאינו מפורש ממי לזה, כי **ליחוש** יש לחשוש ל**נפילה**: שמא נפל השטר מאדם אחר, ומצאו זה המחזיק בשטר, וכדברי רב הונא.

אמר ליה רבה לאביי: לנפילה של השטר מיד המלוה **לא חיישינן**, ולכן סומכים גם על לשון "ממך" הכתוב בשטר, שההלואה היתה ממנו⁽¹⁹⁾.

ומנא תימרא ומנין אתה מוכיח **דלא חיישינן לנפילה**?

דתנן במשנתנינו: שנים שהיו בעיר אחת, שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון — אינן יכולין להוציא שטר חוב זה על זה, משום שלא ברור מהשטר מי הוא המלוה ומי הוא הלוח, ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב, שהרי כל אחד מהם יכול לטעון שלא הוא לזה אלא חברו.

ומדויק מכאן כי **הא הם על אחרים — יכולין להוציא שטר חוב, שאם יש לאחד מהם שטר חוב על אחר יכול הוא לגבות ממנו.**

ולכאורה קשה **ואמאי יכולים הם להוציא שטר חוב על אחרים? ליחוש לנפילה!** שמא

יוסף בן שמעון השני היה המלוה ונפל מידו ומצאו יוסף בן שמעון זה.

אלא לאו, שמע מינה מהמשנה, שהמחזק בשטר יכול לגבות את החוב מאדם אחר הכתוב בשטר, ואף על פי שהשטר אינו מוכיח איזה יוסף בן שמעון הוא המלוה, כי **לנפילה לא חיישינן**, הוא הדין אם כתוב בשטר לשון "לויתי ממך" לא חוששים שמא ההלואה שבשטר היתה מאדם אחר והשטר נפל ממנו ומצאו זה.

ואביי, מה הוא עונה על כך?

לדעתו יש לחלק, שבמשנה כל החשש הוא רק **לנפילה דחד** שמא נפל מאחד שיש לו אותו שם כמו זה המחזיק עכשיו בשטר, וזה המחזיק בשטר מצא בדיוק שטר שיש בו שם כמו שלו, לזה **לא חיישינן**. **אבל לנפילה דרבים** כגון שטר שכתוב בו "לויתי ממך", שיכול היה ליפול מכל אדם ולהגיע לידי כל אדם, בזה ודאי **חיישינן**, ולא גובים בשטר זה.

ומבואר במשנה שאין חוששים לנפילה, ואף קעג-א אביי הסובר שלפעמים חוששים לנפילה, מודה שלא חוששים שמא השטר נפל מאחד שיש לו אותו שם כמו זה המחזיק עכשיו בשטר. וזה המחזיק בשטר, מצא בדיוק שטר שיש בו שם כמו שלו.

וקשה, **ואלא הא**, הברייתא החולקת על

שהוא פסול, וכיון שהעדי חתימה פסולים, נפסל הגט. אבל הרשב"ם סובר, כי כיון שפסולו ניכר, שרואים שאין בו זמן, אם כן לא יסמכו על עדי החתימה להתירה, ואין בזה פסול של מזויף מתוכו.

19. כתב הנמוקי יוסף, שטר שכתוב בו שמתחייב לכל מי שמוציאו מתחת ידו בבית דין, השטר כשר והמוציאו מתחת ידו בבית דין גובה בו.

ואף שאנו סוברים שבדין דאורייתא אין